

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 7ης Ιουνίου 2005*

Στην υπόθεση C-17/03,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, την οποία υπέβαλε το College van Beroep voor het bedrijfsleven (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2002, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Ιανουαρίου 2003, στο πλαίσιο της δίκης

Vereniging voor Energie, Milieu en Water,

Amsterdam Power Exchange Spotmarket BV,

Eneco NV

κατά

Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht energie,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

παρισταμένης της:

Nederlands Elektriciteit Administratiekantoor BV, πρώην Samenwerkende ElektriciteitsProductiebedrijven NV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, P. Jann, C. W. A. Timmermans και A. Rosas (εισηγητή), προέδρους τμήματος, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. Von Bahr, M. Pešič, J. Malenovský και U. Löhmus, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: C. Stix-Hackl
γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 29ης Ιουνίου 2004,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Vereniging voor Energie, Milieu en Water, εκπροσωπούμενη από τους I. VerLoren van Themaat και M. het Lam, advocaten,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Η. Støvlbæk, Μ. van Beek και Α. Bouquet,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 28ης Οκτωβρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία, αφενός, του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ και, αφετέρου, του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ 1997, L 27, σ. 20, στο εξής: οδηγία).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο εκδικάσεως διαφοράς μεταξύ των επιχειρήσεων Vereniging voor Energie, Milieu en Water, Amsterdam Power Exchange Spotmarket BV, Eneco NV και του Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht energie (διευθυντή της υπηρεσίας εκτελέσεως και ελέγχου στον τομέα της ενέργειας, στο εξής: DTE ή ελεγκτής της διαχείρισεως του δικτύου), αναφορικά με την απόφαση του τελευταίου να διαθέσει κατά προτεραιότητα στην Nederlands

Elektriciteit Administratiekantoor BV (στο εξής: NEA), πρώην Samenwerkende ElektriciteitsProductiebedrijven NV (στο εξής: SEP) κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, μέρος της ικανότητας του διασυνοριακού δικτύου για την εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στις Κάτω Χώρες.

Το νομικό πλαίσιο

Το κοινοτικό δίκαιο

- 3 Η οδηγία σηματοδοτεί το δεύτερο στάδιο της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Κατά τη δεύτερη αιτιολογική της σκέψη αποσκοπεί στην ολοκλήρωση μιας ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.
- 4 Κατά την τέταρτη αιτιολογική της σκέψη, «η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντική για να καταστεί πιο αποδοτική η παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας με παράλληλη ενίσχυση της ασφάλειας του εφοδιασμού και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας [...]».
- 5 Κατά την πέμπτη αιτιολογική της σκέψη, «η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να δημιουργηθεί σταδιακά, προκειμένου η βιομηχανία να είναι δυνατόν να προσαρμοστεί στο νέο της περιβάλλον κατά τρόπο ευέλικτο και ορθολογικό και να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικοί τρόποι της οργάνωσης των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας».
- 6 Στην εικοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας διευκρινίζεται ότι «κάθε δίκτυο μεταφοράς πρέπει να υπόκειται σε κεντρικό σύστημα διαχείρισης ελέγχου,

προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια, η αξιοπιστία και η αποδοτικότητα του προς το συμφέρον των παραγωγών και των πελατών τους: [...] συνεπώς, θα πρέπει να διορίζεται διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς, ο οποίος αναλαμβάνει την εκμετάλλευση, τη συντήρηση και, εάν χρειάζεται, την ανάπτυξή του: [...] η δράση του εν λόγω διαχειριστή πρέπει να είναι αντικειμενική, διαφανής και αμερόληπτη».

7 Στην τελευταία αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας υπογραμμίζεται ότι: «η παρούσα οδηγία συνιστά περαιτέρω φάση ελευθέρωσης: [...] μετά τη θέση της σε εφαρμογή θα διατηρηθούν, πάντως, εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών» [...] συνεπώς, μπορεί να γίνουν προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας υπό το φως της κτηθείσας πείρας».

8 Το άρθρο 7, περιλαμβανόμενο στο κεφάλαιο IV της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εκμετάλλευση του δικτύου μεταφοράς», ορίζει ότι:

«1. Τα κράτη μέλη ορίζουν, ή ζητούν από επιχειρήσεις που είναι ιδιοκτήτριες των δικτύων μεταφοράς να ορίσουν, για τη χρονική περίοδο που θα καθορισθεί από τα κράτη μέλη βάσει κριτηρίων απόδοσης και οικονομικής ισορροπίας, διαχειριστή ο οποίος είναι υπεύθυνος για την εκμετάλλευση, διασφάλιση της συντήρησης και, εφόσον κριθεί αναγκαίο, ανάπτυξη του δικτύου μεταφοράς σε μια δεδομένη ζώνη, καθώς και των διασυνδέσεών του με άλλα δίκτυα προκειμένου να εξασφαλίζεται ο εφοδιασμός.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν για την εκπόνηση και τη δημοσίευση τεχνικών κανόνων που ορίζουν τις στοιχειώδεις τεχνικές απαιτήσεις για το σχεδιασμό και τη λειτουργία όσον αφορά τη σύνδεση στο δίκτυο εγκαταστάσεων παραγωγής,

δικτύων διανομής, εξοπλισμού άμεσα συνδεδεμένων καταναλωτών, κυκλωμάτων διασυνδέσεων και απευθείας γραμμών. Οι απαιτήσεις αυτές πρέπει να εξασφαλίζουν τη λειτουργικότητα των δικτύων, να είναι αντικειμενικές και αμερόληπτες.

[...]

3. Ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση των ροών ενέργειας στο δίκτυο και πρέπει να συνεκτιμά τις ανταλλαγές με άλλα διασυνδεδεμένα δίκτυα. Για τον σκοπό αυτό, ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς είναι υπεύθυνος για να εξασφαλίζει την ασφάλεια, αξιοπιστία και αποδοτικότητα του δικτύου και, στα πλαίσια αυτά, για να μεριμνά ώστε να είναι διαθέσιμες όλες οι αναγκαίες επικουρικές υπηρεσίες.

[...]

5. Ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς αποφεύγει κάθε διάκριση μεταξύ των χρηστών ή των κατηγοριών χρηστών του δικτύου, και δη κάθε διάκριση υπέρ των θυγατρικών του επιχειρήσεων ή μετόχων του.

[...]»

- 9 Το άρθρο 16, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας, περιλαμβανόμενο στο κεφάλαιο VII, το οποίο φέρει τον τίτλο «Οργάνωση της πρόσβασης στο δίκτυο», ορίζει ότι, στο πλαίσιο αυτής της οργάνωσης, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν μεταξύ της πρόσβασης στο δίκτυο κατόπιν διαπραγματεύσεων και του συστήματος του μοναδικού αγοραστή. Κατά τη δεύτερη περίοδο του εν λόγω άρθρου «αμφότερες οι διαδικασίες εφαρμόζονται σύμφωνα με αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια».

10 Το άρθρο 24, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας προβλέπει ότι:

«1. Τα κράτη μέλη, στα οποία οι υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν ή οι εγγυήσεις λειτουργίας που χορηγήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας είναι δυνατόν να μην μπορούν να τηρηθούν λόγω των διατάξεων της παρούσας οδηγίας, μπορούν να ζητήσουν να τύχουν μεταβατικού καθεστώτος, το οποίο θα μπορεί να τους παραχωρήσει η Επιτροπή, λαμβάνοντας, μεταξύ άλλων, υπόψη τις διαστάσεις του σχετικού δικτύου, το επίπεδο διασύνδεσής του και τη διάρθρωση της ηλεκτροβιομηχανίας του. Η Επιτροπή ενημερώνει τα κράτη μέλη για τις εφαρμογές αυτές προτού λάβει απόφαση, λαμβάνοντας υπόψη τις επιταγές της εμπιστευτικότητας. Η απόφαση δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

2. Το μεταβατικό αυτό καθεστώς είναι χρονικά περιορισμένο και συνδέεται με την εκπόνηση των υποχρεώσεων ή εγγυήσεων που αναφέρθηκαν στην παράγραφο 1. Το μεταβατικό καθεστώς μπορεί να καλύπτει παρεκκλίσεις από τα κεφάλαια IV, VI και VII της παρούσας οδηγίας. Οι αιτήσεις μεταβατικού καθεστώτος πρέπει να κοινοποιηθούν στην Επιτροπή το αργότερο ένα έτος μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας.»

Η εθνική νομοθεσία

11 Δυνάμει του άρθρου 2 του νόμου περί παραγωγής, εισαγωγής, μεταφοράς και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας (Elektricitetswet) της 16ης Νοεμβρίου 1989 (*Staatsblad* 1989, σ. 535, στο εξής: EW 1989), μια προς τούτο ορισθείσα εταιρία (στο εξής: ορισθείσα εταιρία) επιφορτίστηκε, από κοινού με τους παραχωρησιούχους, να μεριμνά για την αξιόπιστη και αποτελεσματική λειτουργία της δημόσιας

διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε τιμές κατά το δυνατόν χαμηλότερες και δικαιολογημένες έναντι του κοινωνικού συνόλου.

- 12 Δυνάμει του άρθρου 34 του EW 1989, μόνο η ορισθείσα εταιρία είχε δικαίωμα εισαγωγής στις Κάτω Χώρες ηλεκτρικής ενέργειας προοριζόμενης για δημόσια διανομή.
- 13 Δυνάμει του άρθρου 35 του EW 1989, η εταιρία αυτή δεν είχε εξουσιοδότηση να συνάπτει συμβάσεις για την εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας προοριζόμενης για δημόσια διανομή χωρίς την έγκριση του αρμόδιου υπουργού. Ο εν λόγω υπουργός μπορούσε να αρνηθεί την έγκρισή του μόνο εφόσον αυτό επέβαλε το συμφέρον του ομαλού εφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια.
- 14 Η ορισθείσα κατά την έννοια των άρθρων 2, 34 και 35 του EW 1989 εταιρία ήταν η SEP, την οποία διεδέχθη από 1ης Ιανουαρίου 2001 η NEA.
- 15 Ο νόμος περί παραγωγής, μεταφοράς και παραδόσεως ηλεκτρικής ενέργειας (Elektriciteitswet), της 2ας Ιουλίου 1998 (*Staatsblad* 1998, σ. 427, στο εξής: EW 1998), εκδόθηκε προς μεταφορά της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη και κατήργησε, από 1ης Ιουλίου 1999, τον EW 1989.
- 16 Μετά τη θέση σε ισχύ του EW 1998, η SEP μεταβίβασε τη διαχείριση του δικτύου υψηλής τάσεως στη θυγατρική της, TenneT BV (στο εξής: TenneT). Η κυριότητα

του δικτύου αυτού μεταβιβάστηκε το 2001 στην Saranne BV (στο εξής: Saranne), επίσης θυγατρική της SEP. Κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους το Δημόσιο απέκτησε διαδοχικώς την κυριότητα της TenneT και της Saranne.

- 17 Δυνάμει του άρθρου 16 του ΕW 1998, αποστολή της TenneT είναι, μεταξύ άλλων, η εγκατάσταση και η συντήρηση του εν λόγω δικτύου, η διασφάλιση της αξιοπιστίας και της ασφάλειας, η διασφάλιση επαρκούς ικανότητας αποθηκείωσης και παραδόσεως προς τρίτους ηλεκτρικής ενέργειας εισαγόμενης στις Κάτω Χώρες και ηλεκτρικής ενέργειας εξαγόμενης από τις Κάτω Χώρες στην αλλοδαπή.
- 18 Δυνάμει του άρθρου 24 του ΕW 1998, ο διαχειριστής του δικτύου οφείλει να διασφαλίζει την πρόσβαση υπό προϋποθέσεις που να μη δημιουργούν δυσμενείς διακρίσεις στους παραγωγούς, τους μεσολαβητές, τους προμηθευτές και τους αγοραστές ηλεκτρικής ενέργειας.
- 19 Η εποπτεία της διαχείρισεως του δικτύου και η εποπτεία του διαχειριστή του δικτύου ανατέθηκε, κατ' εφαρμογήν του ΕW 1998, στον DTE. Από ιεραρχικής απόψεως, ο DTE υπάγεται στον Υπουργό Οικονομικών Υποθέσεων, ο οποίος έχει τη δυνατότητα να του δίνει κατευθύνσεις, είτε ατομικού είτε γενικού χαρακτήρα.
- 20 Δυνάμει, μεταξύ άλλων, του άρθρου 36 του ΕW 1998, ο DTE ορίζει, κατόπιν προτάσεως του διαχειριστή του δικτύου, τις προϋποθέσεις προσβάσεως στο εν λόγω δίκτυο.

- 21 Προς τούτο, ο DTE, με απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1999, όρισε τις προϋποθέσεις διαχείρισεως του δικτύου διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας (στο εξής: κώδικας δικτύου).
- 22 Δυνάμει, ιδίως, των σημείων 5.6.4 και 5.6.7 του κεφαλαίου 5 του κώδικα δικτύου, για το έτος 2000, διατέθηκε στη SEP ικανότητα εισαγωγής ηλεκτρικής ενέργειας 1 500 MW εκ των διαθέσιμων στις διακρατικές γραμμές 3 200 MW, για την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας για την οποία η SEP είχε συνάψει, σύμφωνα με το άρθρο 35 του EW 1989, συμβάσεις αγοράς.
- 23 Πρόκειται για τρεις συμβάσεις αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας τις οποίες η SEP είχε συνάψει στο πλαίσιο της εκπληρώσεως της κατά το άρθρο 2 του EW 1989 αποστολής της.
- 24 Οι συμβάσεις αυτές είχαν συναφθεί, αντιστοίχως:
- το 1989, με την Électricité de France, για την αγορά 600 MW ανά έτος, μέχρι την 31η Μαρτίου 2002, και 750 MW ανά έτος από 1ης Απριλίου 2002 έως την 31η Μαρτίου 2009·
 - το 1989, με την Preussen Elektra AG, για την αγορά 300 MW ανά έτος έως την 31η Δεκεμβρίου 2005·

— το 1990, με τη Vereinigte Elektrizitätswerke Westfalen AG, για την αγορά 600 MW ανά έτος μέχρι την 31η Μαρτίου 2003 (στο εξής: τρεις συμβάσεις από κοινού, διεθνείς συμβάσεις της SEP).

25 Στη συνέχεια, η κατά προτεραιότητα διάθεση στη SEP ετήσιας ικανότητας διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας για τη μετά το 2000 περίοδο ρυθμίστηκε ρητώς με τον μεταβατικό νόμο περί ρυθμίσεως του τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (Overgangswet elektriciteitsproductiesector), της 21ης Δεκεμβρίου 2000 (*Staatsblad* 2000, σ. 607, στο εξής: *Overgangswet* 2000).

26 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου προβλέπει τα εξής:

«Ο διαχειριστής του εθνικού δικτύου υψηλής τάσεως απονέμει, κατόπιν αιτήσεως, στην ορισθείσα εταιρία για τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας κατά ανώτατο όριο 900 MW έως και την 31η Μαρτίου 2005 και, κατ' ανώτατο όριο 750 MW, έως και την 31η Μαρτίου 2009, αν η μεταφορά αυτή αποσκοπεί να θέσει σε εφαρμογή τις συμφωνίες που συνήφθησαν το 1989 και το 1990 μεταξύ της ορισθείσας εταιρίας, αφενός, και, αντιστοίχως, της *Électricité de France*, της *Preussen Elektra AG* και της *Vereinigte Elektrizitätswerke Westfalen AG*, αφετέρου, όπως ίσχυαν την 1η Αυγούστου 1998 και καθόσον οι συμφωνίες αυτές ισχύουν ακόμη. [...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

27 Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης υπέβαλαν διοικητική ένσταση κατά της εκ μέρους του DTE θεσπίσεως του κεφαλαίου 5 του κώδικα δικτύου.

- 28 Με απόφαση της 17ης Ιουλίου 2000, ο DTE απέρριψε τη διοικητική αυτή ένσταση. Δέχθηκε ότι η παρασχεθείσα στη SEP προτεραιότητα δημιουργεί προβλήματα στην ομαλή λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Υπογράμμισε, επίσης, ότι εξακολουθεί ακόμα να είναι πολύ περιορισμένος ο πραγματικός ανταγωνισμός στην αγορά παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στις Κάτω Χώρες, καθόσον στην πράξη ανταγωνισμός υφίσταται μόνον όσον αφορά την παραγόμενη στην αλλοδαπή ηλεκτρική ενέργεια. Υπενθύμισε, σχετικώς, ότι η διαθέσιμη ικανότητα διασυνοριακής μεταφοράς ανέρχεται σε 3 200 MW και ότι η αύξηση της ικανότητας αυτής συνεπάγεται υψηλό κόστος. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η διάθεση ικανότητας στη SEP, για την περίοδο μέχρι τη λήξη των συμβάσεων, συνεπάγεται σοβαρό περιορισμό των δυνατοτήτων εισαγωγής και, κατά συνέπεια, της εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας εκ μέρους άλλων επιχειρήσεων του τομέα.
- 29 Εντούτοις, ο DTE δικαιολόγησε την απορριπτική του απόφαση με το επιχείρημα ότι πρόκειται για μακροχρόνιες συμβάσεις τις οποίες η SEP είχε συνάψει σύμφωνα με την ισχύουσα τότε νομοθεσία και προς εκτέλεση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος κατά την έννοια του άρθρου 86 ΕΚ. Εξάλλου, ο EW 1998 δεν περιείχε διάταξη δυνάμει της οποίας θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το κύρος αυτών των συμβάσεων και, επομένως, κατ' αρχήν, θα έπρεπε αυτές να εκτελεστούν. Η μη εκτέλεση υφισταμένων συμβάσεων θα συνεπαγόταν ανεπίτρεπτη προσβολή της ασφάλειας δικαίου για τους συμβαλλόμενους, καθώς και σημαντική οικονομική ζημία. Επίσης, η εκτέλεση αυτών των συμβάσεων δεν θα δέσμευε ολόκληρη την ικανότητα διασυνοριακής μεταφοράς.
- 30 Οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης άσκησαν προσφυγή κατά της αποφάσεως του DTE ενώπιον του College van Beroep voor het bedrijfsleven. Υποστήριξαν ότι η πράξη αυτή εκδόθηκε κατά παράβαση των άρθρων 28 ΕΚ, 81 ΕΚ, 82 ΕΚ και 86 ΕΚ, της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων που θέτει το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας και το άρθρο 24 του EW 1998, καθώς και κατά παράβαση των αρχών της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αντικειμενικότητας. Η απόφαση αυτή δεν λαμβάνει, επίσης, υπόψη το συμφέρον της προωθήσεως των συναλλαγών στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας, κατά την έννοια του άρθρου 36 του εν λόγω νόμου. Οι εν λόγω προσφεύγουσες υποστήριξαν, επίσης, ότι η μέθοδος εισαγωγής του κώδικα δικτύου θα έπρεπε να χαρακτηριστεί ως «τεχνική ρύθμιση» και ότι,

κατά συνέπεια, θα έπρεπε να είχε τεθεί υπόψη της Επιτροπής, σύμφωνα με την οδηγία 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, η οποία προβλέπει διαδικασία ενημερώσεως στον τομέα των τεχνικών κανόνων και ρυθμίσεων (ΕΕ L 109, σ. 8).

31 Στο πλαίσιο αυτό, το College van Beroep voor het bedrijfsleven αποφάσισε να αναστείλει την εκδίκαση της υποθέσεως και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) α) Μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 86, παράγραφος 2, ΕΚ προκειμένου να δικαιολογηθεί το γεγονός ότι σε επιχείρηση, η οποία στο παρελθόν ήταν επιφορτισμένη με τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος και η οποία είχε αναλάβει ορισμένες υποχρεώσεις στο πλαίσιο της αποστολής αυτής, εξακολουθεί να παρέχεται, μετά την ολοκλήρωση της ιδιαίτερης αυτής αποστολής που της είχε ανατεθεί, ειδικό δικαίωμα προκειμένου να καταστεί σ' αυτήν δυνατή η εκπλήρωση των εν λόγω υποχρεώσεων;

β) Αν στο ερώτημα αυτό δοθεί καταφατική απάντηση, είναι πάντως άκυρο σύστημα που προβλέπει την κατά προτεραιότητα χορήγηση για περίοδο δέκα ετών (κατά φθίνουσα έννοια) του ημίσεος μέχρι του τετάρτου της διεθνούς μεταφορικής ικανότητας ηλεκτρικής ενέργειας στην εν λόγω επιχείρηση, καθόσον

— δεν είναι ανάλογο προς το —δημόσιο— συμφέρον που εξυπηρετεί—

— επηρεάζει τις συναλλαγές σε βαθμό που αντίκειται προς το συμφέρον της Κοινότητας;

- 2) α) Έχει την έννοια το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια ότι η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων που διατυπώνεται σ' αυτό επιβάλλει μόνο στον διαχειριστή του δικτύου να αποφεύγει οποιαδήποτε διάκριση μέσω τεχνικών κανόνων κατά την πρόσβαση στο δίκτυο;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, πρέπει η μέθοδος κατανομής, όσον αφορά την ικανότητα διεθνούς μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, να θεωρείται τεχνικός κανόνας υπό την έννοια της αναφερθείσας διατάξεως;

- β) Αν η μέθοδος κατανομής πρέπει να θεωρείται τεχνικός κανόνας, ή αν το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας για την ηλεκτρική ενέργεια δεν περιορίζεται σε τεχνικές διατάξεις, είναι σύμφωνο προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, που περιλαμβάνεται στο εν λόγω άρθρο, σύστημα που χορηγεί κατά προτεραιότητα ικανότητα διεθνούς μεταφοράς για τις ανάγκες συμβάσεων που συνήφθησαν στο πλαίσιο ιδιαίτερης δημόσιας αποστολής;»

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 32 Με το δεύτερο ερώτημά του, το οποίο επιβάλλεται να εξεταστεί πρώτα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί ουσιαστικώς να διευκρινιστεί αν η απαγόρευση των δυσμενών διακρίσεων που προβλέπει το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας αποκλείει τη

λήψη μέτρων όπως αυτά που προβλέπουν τα σημεία 5.6.4 και 5.6.7 του κώδικα δικτύου, καθώς και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του Overgangswet 2000 (στο εξής: επίμαχα μέτρα) τα οποία παρέχουν κατά προτεραιότητα στη SEP μέρος της ικανότητας εισαγωγής ηλεκτρικής ενέργειας προκειμένου να της παράσχουν τη δυνατότητα εκτελέσεως υποχρεώσεων που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις συναφθείσες κατά την περίοδο που ήταν επιφορτισμένη με την επίβλεψη της αξιόπιστης και αποτελεσματικής λειτουργίας της δημόσιας διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε τιμές κατά το δυνατόν χαμηλότερες και δικαιολογημένες έναντι του κοινωνικού συνόλου.

33. Επιβάλλεται, αρχικώς, η διαπίστωση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας αφορά τον διαχειριστή εθνικού δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας (απόφαση της 14ης Απριλίου 2005, C-128/03 και 129/03, ΑΕΜ, που δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 56). Καίτοι, προφανώς, ο θεσπισθείς από τον DTE κώδικας δικτύου δεν μπορεί να καταλογιστεί στον διαχειριστή του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας της Ολλανδίας, TenneT, εντούτοις το εθνικό δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει το περιεχόμενο αυτής της διατάξεως.
34. Στο πλαίσιο της προβλεπομένης από το άρθρο 234 ΕΚ συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο δικαστήριο. Η εκ μέρους του Δικαστηρίου απόρριψη αιτήσεως εθνικού δικαστηρίου είναι δυνατή μόνο εφόσον προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου που ζητείται δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή όταν το ζήτημα είναι αορίστον ή υποθετικού χαρακτήρα (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψεις 59 έως 61 της 27ης Νοεμβρίου 1997, C-369/95, Somalfruit και Camar, Συλλογή 197, σ. I-6619, σκέψεις 40 έως 41, και της 13ης Ιουλίου 2000, C-36/99, Idéal tourisme, Συλλογή 2000, σ. I-6049, σκέψη 20).
35. Στην υπόθεση της κύριας δίκης προκύπτει ότι ο διαχειριστής του δικτύου έλαβε συγκεκριμένα μέτρα μη επιτρέποντας την πρόσβαση στο δίκτυο σε μία τουλάχιστον

από τις προσφεύγουσες της κύριας δίκης, την Eneco NV, κατ' εφαρμογήν των σημείων 5.6.4 ή 5.6.7 του κώδικα δικτύου. Επομένως, βασίμως το εθνικό δικαστήριο έκρινε ότι είναι αναγκαία η ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας προς επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Συνεπώς, επιβάλλεται ερμηνεία αυτής της διατάξεως σε σχέση με τα ανωτέρω σημεία 5.6.4 ή 5.6.7.

- 36 Καθόσον η διαφορά της κύριας δίκης αφορά κρατικά μέτρα μη δυνάμενα να καταλογιστούν στον διαχειριστή του δικτύου, πρέπει, επίσης, να ληφθεί υπόψη το άρθρο 16 της οδηγίας. Όπως, πράγματι, προκύπτει από τη διάταξη αυτή, καίτοι, όσον αφορά την οργάνωση της προσβάσεως στο δίκτυο, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν μεταξύ του συστήματος της προσβάσεως κατόπιν διαπραγματεύσεως ή του συστήματος του μοναδικού αγοραστή, εντούτοις τα δύο αυτά συστήματα πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με κριτήρια αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα (προαναφερθείσα απόφαση AEM και AEM Torino, σκέψη 57). Συνεπώς, το εν λόγω άρθρο 16 απαγορεύει στα κράτη μέλη να οργανώνουν την πρόσβαση στο δίκτυο κατά τρόπο μεροληπτικό.
- 37 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, του Overgangswet 2000, κατά το οποίο για τα έτη 2001 επ. ο διαχειριστής του δικτύου παρέχει στη SEP κατά προτεραιότητα πρόσβαση στο δίκτυο διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, θεσπίστηκε μετά την άσκηση της προσφυγής της κύριας δίκης. Συνεπώς, η διάταξη αυτή πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων που θέτει το άρθρο 16 της οδηγίας.
- 38 Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας, η διάταξη αυτή δεν περιορίζεται, κατά τις προσφεύγουσες στην κύρια δίκη, στις τεχνικές μόνο επιταγές, αλλά απαγορεύει μέτρα όπως τα εν προκειμένω.

- 39 Οι Κυβερνήσεις της Ολλανδίας, της Γαλλίας, της Φινλανδίας και της Νορβηγίας, καθώς και η Επιτροπή υποστηρίζουν, επίσης, ότι το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας δεν αφορά μόνον τις τεχνικές προδιαγραφές. Εντούτοις, υποστηρίζουν ότι τα εν προκειμένω μέτρα δεν συνιστούν δυσμενείς διακρίσεις εμπίπτουσες στην απαγόρευση που επιβάλλει η εν λόγω διάταξη.
- 40 Αντιθέτως, κατά τη ΝΕΑ, δεδομένου ότι οι λοιπές παράγραφοι του άρθρου 7 της οδηγίας αφορούν τις εν λόγω τεχνικές προδιαγραφές, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η παράγραφος 5 του εν λόγω άρθρου αφορά, επίσης, μόνο τις τεχνικές προδιαγραφές. Δεδομένου ότι τα επίμαχα μέτρα δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν τεχνικά μέτρα, συνάγεται ότι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας.
- 41 Για την ερμηνεία μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι στόχοι που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Νοεμβρίου 1983, 292/82, Merck, Συλλογή 1983, σ. 3781, σκέψη 12· της 21ης Φεβρουαρίου 1984, 337/82, St. Nikolaus Brennerer, Συλλογή 1984, σ. 1051, σκέψη 10), και της 14ης Οκτωβρίου 1999, C-223/98, Adidas, Συλλογή 1999, σ. I-7081, σκέψη 23).
- 42 Πρώτον, το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας είναι διατυπωμένο κατά τρόπο γενικό, απαγορεύοντας «κάθε διάκριση μεταξύ των χρηστών ή των κατηγοριών χρηστών του δικτύου». Επομένως, το γράμμα αυτής της διατάξεως δεν περιέχει κανένα στοιχείο που να συνηγορεί υπέρ μιας συσταλτικής ερμηνείας περιορίζομενης στις τεχνικές προδιαγραφές.

- 43 Δεύτερον, από το πλαίσιο του άρθρου 7 της οδηγίας προκύπτει ότι η παράγραφος 5 αυτού δεν μπορεί να αφορά μόνο τις τεχνικές προδιαγραφές. Πράγματι, στην παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου ορίζεται ήδη ότι οι τεχνικοί κανόνες πρέπει να είναι αμερόληπτοι. Αν, όμως, ο κανόνας της παραγράφου 5 περί απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων περιοριζόταν στους τεχνικούς κανόνες, η αντίστοιχη διάταξη της παραγράφου 2 θα ήταν περιττή.
- 44 Τρίτον, όσον αφορά τους σκοπούς της οδηγίας, στην εικοστή πέμπτη αιτιολογική της σκέψη ορίζεται, χωρίς να τίθεται περιορισμός ως προς τους τεχνικούς κανόνες, ότι η δράση του διαχειριστή του δικτύου «πρέπει να είναι αντικειμενική, διαφανής και αμερόληπτη».
- 45 Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας δεν περιορίζεται μόνο στους τεχνικούς κανόνες, αλλά πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι έχει εφαρμογή επί οποιασδήποτε δυσμενούς διακρίσεως.
- 46 Το ίδιο συμπέρασμα επιβάλλεται αναφορικά με το άρθρο 16 της οδηγίας. Πράγματι, ο κανόνας περί απαγορεύσεως των διακρίσεων που περιλαμβάνει το εν λόγω άρθρο είναι διατυπωμένος κατά τρόπο γενικό, πρέπει δε να λαμβάνεται υπόψη υπό το πρίσμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, κατά το οποίο τα κράτη μέλη πρέπει να απέχουν οποιασδήποτε δυσμενούς διακρίσεως όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας.
- 47 Όσον αφορά το ζήτημα αν τα συγκεκριμένα μέτρα συνιστούν δυσμενή διάκριση ερχόμενη σε αντίθεση με τις διατάξεις της οδηγίας, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι

οι διατάξεις της οδηγίας που απαιτούν η δράση του διαχειριστή δικτύου και η δράση του κράτους στο πλαίσιο της υλοποίησης της προσβάσεως στο δίκτυο να είναι αμερόληπτες, αποτελούν ειδικότερη έκφραση της γενικής αρχής της ισότητας [βλ. απόφαση ΑΕΜ και ΑΕΜ Torino, προαναφερθείσα, σκέψη 58· καθώς και, κατ' αναλογία, αναφορικά με το άρθρο 40, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 34, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ), απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-280/93, Γερμανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-4973, σκέψη 67) και, αναφορικά με την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ εκ μέρους τρίτων κρατών, απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2005, C-422/02 P, Europe Chemi-Con (Deutschland) κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2005, σ. I-791, σκέψη 33].

- 48 Η απαγόρευση των διακρίσεων, η οποία αποτελεί μία από τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, επιβάλλει παρεμφερείς καταστάσεις να μην αντιμετωπίζονται κατά διαφορετικό τρόπο, εκτός αν μια τέτοια διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Γερμανία κατά Συμβουλίου, σκέψη 67).
- 49 Τα επίμαχα μέτρα συνίσταντο στην κατά προτεραιότητα χορήγηση στη SEP, το έτος 2000, 1 500 MW εκ των 3 200 MW διαθέσιμης ικανότητας διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ποσότητα η οποία αντιστοιχεί στο 47% της διαθέσιμης ικανότητας. Η κατ' ανώτατο όριο ικανότητα που κατά προτεραιότητα διατέθηκε στη ΝΕΑ από του έτους 2001 έως την 31η Μαρτίου 2009 ανέρχεται σε 750 MW, κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, του Übergangswet 2000, αντιστοιχούσα στο 23,4% της διαθέσιμης ικανότητας. Όπως ισχυρίζεται η Eneco NV, χωρίς να προβληθούν σχετικώς αντιρρήσεις, η TenneT απέρριψε, στο πλαίσιο εφαρμογής των επίμαχων μέτρων, την αίτησή της για εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με αποτέλεσμα να περιέλθει σε αδυναμία εκπληρώσεως της υποχρεώσεώς της να προμηθεύσει ηλεκτρική ενέργεια, την οποία είχε αναλάβει έναντι των πελατών της κατόπιν της απελευθερώσεως της αγοράς. Κατά συνέπεια, οι ανταγωνιστές της SEP υπέστησαν σημαντική οικονομική ζημία, ιδίως διότι, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, ο ανταγωνισμός στον τομέα της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας στις Κάτω Χώρες μπορεί, στην πράξη, να ασκηθεί μόνο μέσω της παραγόμενης στην αλλοδαπή ηλεκτρικής ενέργειας.

- 50 Δεν αμφισβητείται ότι μία κατά προτεραιότητα πρόσβαση, όπως αυτή που παρασχέθηκε στη SEP και, στη συνέχεια, στη NEA, στο δίκτυο διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, δυνάμει μέτρων όπως τα επίμαχα εν προκειμένω συνιστά διαφορετική μεταχείριση.
- 51 Εντούτοις, η NEA, υποστηριζόμενη ουσιαστικά από τις Κυβερνήσεις των Κάτω Χωρών και της Γαλλίας, υποστηρίζει ότι η κατάστασή της δεν είναι συγκρίσιμη με εκείνη των άλλων επιχειρήσεων. Πράγματι, οι διεθνείς συμβάσεις της SEP είχαν συναφθεί κατά την εποχή που αυτή είχε την κυριότητα του δικτύου υψηλής τάσεως και των διασυνδέσεων. Οι συμβάσεις αυτές συνήφθησαν στο πλαίσιο της εκπλήρωσης αποστολής γενικού οικονομικού συμφέροντος βάσει του EW 1989, αντικείμενο της οποίας ήταν η διασφάλιση του εφοδιασμού των Κάτω Χωρών σε ηλεκτρική ενέργεια με σκοπό την μεταπώλησή της σε εύλογες τιμές.
- 52 Πριν από την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στις Κάτω Χώρες, η SEP ήταν, πράγματι, η μόνη επιχείρηση που είχε άδεια εισαγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και στην οποία είχε ανατεθεί η αποστολή γενικού οικονομικού συμφέροντος να επιβλέπει την αξιόπιστη και αποτελεσματική λειτουργία της δημόσιας διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε τιμές το δυνατόν χαμηλότερες και δικαιολογημένες έναντι του κοινωνικού συνόλου.
- 53 Εντούτοις, λόγω της απελευθέρωσης της αγοράς κατόπιν της μεταφοράς της οδηγίας, η SEP απώλεσε το μονοπώλιο εισαγωγής. Η αγορά εισαγωγής ηλεκτρικής ενέργειας άνοιξε και σε άλλες ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Παραλλήλως, από της θέσεως σε ισχύ του EW 1998, η SEP δεν είναι πλέον επιφορτισμένη με αυτήν την αποστολή.

- 54 Επομένως, επιβάλλεται να εξεταστεί αν η διαφορετική μεταχείριση που συνίσταται στην κατά προτεραιότητα πρόσβαση της SEP και στη συνέχεια της NEA στο δίκτυο διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας δυνάμει των επίμαχων μέτρων δικαιολογείται με βάση τις διατάξεις της οδηγίας.
- 55 Η NEA, όπως και, ουσιαστικώς, οι Κυβερνήσεις των Κάτω Χωρών και της Νορβηγίας, υποστηρίζει ότι η διαφοροποιημένη αυτή μεταχείριση δικαιολογείται από το γεγονός ότι η SEP ήταν υποχρεωμένη να συνάπτει τέτοιου είδους μακροχρόνιες συμβάσεις στο πλαίσιο εκπλήρωσης της αποστολής της. Οι συμβάσεις αυτές, που χαρακτηρίζονται από υψηλό πάγιο κόστος και από σχετικά χαμηλή τιμή MW, θα συνεπάγονταν σημαντική ζημία για τη NEA αν αυτή δεν μπορούσε να προβεί στην εισαγωγή της αντίστοιχης ηλεκτρικής ενέργειας, δεδομένης της ανεπάρκειας του διασυνοριακού δικτύου μεταφοράς. Το στοιχείο αυτό δικαιολογεί την κατά προτεραιότητα διάθεση ορισμένης ικανότητας αυτού του δικτύου στη NEA.
- 56 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό.
- 57 Προς περιορισμό ορισμένων συνεπειών της απελευθέρωσης το άρθρο 24 της οδηγίας προβλέπει τη δυνατότητα εφαρμογής, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ενός μεταβατικού συστήματος. Δυνάμει αυτής της διατάξεως, τα κράτη μέλη μπορούν να ζητήσουν παρεκκλίσεις, ιδίως από τα προβλεπόμενα στα κεφάλαια IV και VII της οδηγίας, στα οποία περιλαμβάνονται, αντιστοίχως, τα άρθρα 7 και 16, στην περίπτωση κατά την οποία αναληφθείσες υποχρεώσεις και παρασχεθείσες εγγυήσεις πριν από την έναρξη ισχύος της εν λόγω οδηγίας ενδέχεται να μην μπορέσουν να τηρηθούν λόγω των διατάξεων της οδηγίας.
- 58 Έχοντας υπόψη την ειδική αυτή διάταξη προς αντιμετώπιση ειδικών καταστάσεων οφειλομένων στο νομικό πλαίσιο που υφίστατο πριν από τη θέση σε ισχύ της

οδηγίας, η ύπαρξη δυσμενούς διακρίσεως, κατά την έννοια των άρθρων 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας, πρέπει να εκτιμάται χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές αυτές καταστάσεις.

59 Κατά το άρθρο 24 της οδηγίας, οι αιτήσεις για έγκριση παρεκκλίσεως από τα οριζόμενα στην οδηγία πρέπει να υποβάλλονται από τα κράτη μέλη το βραδύτερο ένα έτος από της θέσεως της οδηγίας σε ισχύ. Κατά την ίδια διάταξη, απόκειται στην Επιτροπή να αποφασίσει λαμβάνοντας, προς τούτο, υπόψη, μεταξύ άλλων, το μέγεθος και το επίπεδο αλληλεξαρτήσεως του σχετικού δικτύου, καθώς και τη διάρθρωση της βιομηχανίας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας του οικείου κράτους. Εξάλλου, πριν λάβει απόφαση, η Επιτροπή οφείλει να ενημερώσει σχετικά με τις αιτήσεις αυτές τα κράτη μέλη, τα οποία έχουν τη δυνατότητα να της κοινοποιήσουν τις θέσεις τους. Τέλος, οι εγκρινόμενες κατά την έννοια αυτής της διατάξεως παρεκκλίσεις πρέπει να είναι χρονικώς περιορισμένης διάρκειας και να συνδέονται με τη λήξη των σχετικών δεσμεύσεων ή εγγυήσεων.

60 Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών είχε τη δυνατότητα να επικαλεστεί το άρθρο 24 της οδηγίας και να ζητήσει, εγκαίρως, προσωρινή παρέκκλιση από τα άρθρα 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας υπέρ της SEP, υπό μορφή κατά προτεραιότητα χορηγήσεως στην εν λόγω επιχείρηση μέρους της ικανότητας διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Εντούτοις, δεν το έπραξε, δεδομένου ότι υπέβαλε απλώς, μάλιστα δε μετά τη λήξη της προβλεπόμενης προθεσμίας, αίτηση για αντιστάθμιση μέρους των οικονομικής φύσεως ζημιών που θα συνεπαγόταν για τη SEP η εκτέλεση διεθνών συμβάσεων συναφθεισών στο πλαίσιο εκπληρώσεως της αποστολής γενικού συμφέροντος που της είχε προηγουμένως ανατεθεί [βλ. απόφαση 1999/796/ΕΚ της Επιτροπής, της 8ης Ιουλίου 1999, περί αιτήσεως εφαρμογής μεταβατικού συστήματος, την οποία υπέβαλαν οι Κάτω Χώρες σύμφωνα με το άρθρο 24 της οδηγίας 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ L 319, σ. 34, σημείο 44)]. Συνεπώς, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεν ζήτησε έγκριση των επίμαχων μέτρων, η δε Επιτροπή δεν είχε δυνατότητα εγκρίσεως του σχεδιαζόμενου μέτρου, καθόσον η σχετική κοινοποίηση έγινε εκπροθέσμως.

- 61 Η διαδικασία, τα κριτήρια και τα όρια που προβλέπει το άρθρο 24 της οδηγίας δεν θα είχαν πλέον νόημα αν γινόταν δεκτό ότι κράτος μέλος μπορεί μονομερώς και χωρίς τήρηση της εν λόγω διαδικασίας να εφαρμόζει μέτρα συνεπαγόμενα διαφοροποιημένη μεταχείριση εισαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας για λόγους οι οποίοι θα μπορούσαν ακριβώς να δικαιολογήσουν, δυνάμει του άρθρου 24 της οδηγίας, παρέκκλιση από τις διατάξεις των άρθρων 7, παράγραφος 5, και 16 αυτής.
- 62 Πράγματι, αφενός, διαφορετική ερμηνεία θα μπορούσε να δυσχεράνει, κατ' αντίθεση προς τον σκοπό της οδηγίας, τη μετάβαση από μια μονοπωλιακή και στεγανή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε μια αγορά ανοιχτή και ανταγωνιστική. Τα μέτρα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται σοβαρά ή ακόμα να αποκλείεται η πρόσβαση νέων επιχειρήσεων στην αγορά, η δε προστασία της πρώην μονοπωλιακής ολλανδικής επιχειρήσεως από τον ανταγωνισμό άλλων επιχειρήσεων βαίνει πέραν των δυνατοτήτων που προέβλεψε με την οδηγία ο κοινοτικός νομοθέτης προκειμένου να συμβιβάσει την ολοκλήρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με την εκπλήρωση των δεσμεύσεων που είχαν αναληφθεί υπό το καθεστώς της προγενέστερης νομοθεσίας.
- 63 Αφετέρου, το σύστημα παρεκκλίσεων που προβλέπει το άρθρο 24 της οδηγίας αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στη διασφάλιση της ίσης μεταχειρίσεως των πρώην εθνικών μονοπωλιακών επιχειρήσεων των ευρισκομένων σε κατάσταση όμοια με εκείνη της ΝΕΑ. Μια τέτοια ισότητα μεταχειρίσεως δεν θα μπορούσε να διασφαλιστεί αν γινόταν δεκτό ότι τα κράτη μέλη μπορούν, πέραν της διαδικασίας και των προϋποθέσεων που προβλέπει το άρθρο 24 της οδηγίας, να ευνοούν την πρώην μονοπωλιακή εθνική τους επιχείρηση διασφαλίζοντας την εκτέλεση μακροχρονίων συμβάσεων που είχαν συναφθεί από την εν λόγω επιχείρηση πριν από την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Τούτο θα ερχόταν σε αντίθεση με τον δηλούμενο στη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη σκοπό της οδηγίας, κατά τον οποίο, «ανεξάρτητα από τον επικρατούντα τρόπο οργάνωσης της αγοράς, η πρόσβαση στο δίκτυο πρέπει να είναι ανοικτή σύμφωνα με την παρούσα οδηγία και να καταλήγει σε ισοδύναμα οικονομικά αποτελέσματα στα κράτη μέλη και συνεπώς σε άμεσα συγκρίσιμο επίπεδο ανοίγματος των αγορών και άμεσα συγκρίσιμο βαθμό πρόσβασης στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας».

64 Πάντως, η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι διατάξεις των άρθρων 3, παράγραφος 3, και 17, παράγραφος 5, της οδηγίας, οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα στον διαχειριστή δικτύου, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να αρνηθεί την πρόσβαση στο δίκτυο αυτό, υποδηλώνουν ότι η διάθεση ορισμένης ικανότητας διασυννοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας δεν έρχεται αναγκαστικώς σε αντίθεση με την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Παρόμοια συλλογιστική ανέπτυξε η Φινλανδική Κυβέρνηση, η οποία επικαλέστηκε τα άρθρα 8, παράγραφος 2, και 17, παράγραφος 5, της οδηγίας, καθώς και η Νορβηγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, οι οποίες επίσης επικαλέστηκαν τη δεύτερη αυτή διάταξη, καθώς και το άρθρο 3, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας.

65 Το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να παρεκκλίνουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από τις διατάξεις των άρθρων 5, 6, 17, 18 και 21 της οδηγίας. Δεν αφορά ούτε το άρθρο 7 ούτε το άρθρο 16 της οδηγίας. Συνεπώς, δεν μπορεί να προβληθεί προς δικαιολόγηση παρεκκλίσεως από τις διατάξεις των άρθρων 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας.

66 Όσον αφορά το άρθρο 17, παράγραφος 5, της οδηγίας, αυτό ορίζει ότι ο διαχειριστής του δικτύου έχει τη δυνατότητα να αρνείται πρόσβαση στο δίκτυο αν δεν υφίσταται η απαιτούμενη ικανότητα και ότι μια τέτοια άρνηση θα πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη και δικαιολογημένη. Εντούτοις, λαμβανομένων υπόψη των σκέψεων 56 έως 63 της παρούσας αποφάσεως, η κατά προτεραιότητα πρόσβαση, λόγω της υπάρξεως συμβάσεων που είχαν συναφθεί πριν τεθεί σε ισχύ η οδηγία, παρεχόμενη εκτός του πλαισίου της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 24 της οδηγίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως δικαιολογημένη.

67 Όσον αφορά το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας, αυτό ορίζει ότι:

«Με την επιφύλαξη της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας βάσει συμβατικών υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων των απορρευουσών από τους όρους της

πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών, η κατανομή φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής και η χρήση των διασυνδέσεων γίνεται βάσει κριτηρίων που μπορεί να εγκρίνονται από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και τα οποία πρέπει να είναι αντικειμενικά, να δημοσιεύονται και να εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις προκειμένου να εξασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Λαμβάνουν υπόψη την οικονομική προτεραιότητα της ηλεκτρικής ενέργειας που προέρχεται από διαθέσιμες εγκαταστάσεις παραγωγής ή από μεταφορές μέσω διασύνδεσης καθώς και τους τεχνικούς περιορισμούς του δικτύου.»

68 Η διάταξη αυτή δεν περιορίζει, άμεσα ή έμμεσα, την εμβέλεια της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων που θέτουν τα άρθρα 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας. Συνεπώς, δεν μπορεί λυσιτελώς να προβληθεί.

69 Στο πλαίσιο αυτό, δεν μπορεί, επίσης, λυσιτελώς να προβληθεί η τελευταία αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, στην οποία αναφέρθηκε η Επιτροπή και κατά την οποία η οδηγία συνιστά ένα περαιτέρω στάδιο απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και ότι θα εξακολουθήσουν να υφίστανται εμπόδια στην εμπορία ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών. Πράγματι, διατυπωμένη κατά τρόπο πολύ γενικό, η αιτιολογική αυτή σκέψη δεν μπορεί να δικαιολογήσει παρεκκλίσεις από τις διατάξεις των άρθρων 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας.

70 Το ίδιο ισχύει για την πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, την οποία επικαλέστηκε η ΝΕΑ, κατά την οποία η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας

πρέπει να δημιουργηθεί σταδιακά. Ο σταδιακός χαρακτήρας της απελευθέρωσης οφείλεται στο γεγονός ότι η αγορά έπρεπε να ανοίξει για τους μεγάλους μόνο καταναλωτές το 2000, για τους μεσαίους καταναλωτές το 2002 και, τέλος, για το σύνολο των καταναλωτών το 2004. Ο σταδιακός αυτός χαρακτήρας έγκειται, επίσης, στις μεταβατικές και προβλέπουσες παρεκκλίσεις διατάξεις του άρθρου 24 της οδηγίας. Εντούτοις, η πέμπτη αυτή αιτιολογική σκέψη δεν μπορεί να θεμελιώσει παρεκκλίσεις από τα οριζόμενα στα άρθρα 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας.

- 71 Εκ των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η κατά προτεραιότητα πρόσβαση σε μέρος της ικανότητας διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, που παρέχεται σε επιχείρηση λόγω των δεσμεύσεων που είχε αναλάβει πριν τεθεί σε ισχύ η οδηγία, χωρίς τήρηση της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 24 της οδηγίας, πρέπει να θεωρηθεί ως αποτελούσα δυσμενή διάκριση κατά την έννοια των άρθρων 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας και, κατά συνέπεια, ως αντικείμενη στις διατάξεις των εν λόγω άρθρων.
- 72 Εντούτοις, η ΝΕΑ και η Φινλανδική Κυβέρνηση υπογραμμίζουν ότι επιχείρηση όπως η ΝΕΑ έχει το δικαίωμα εκτελέσεως των διεθνών συμβάσεων που είχε συνάψει η SEP, κατ' εφαρμογήν των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου.
- 73 Βεβαίως, η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης περιλαμβάνεται μεταξύ των θεμελιωδών αρχών της Κοινότητας (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Οκτωβρίου 1999, C-104/97 P, Atlanta κατά Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Συλλογή 1999, σ. I-6983, σκέψη 52· και της 15ης Ιουλίου 2004, C-37/02 και 38/02, Di Leonardo και Dilexport, Συλλογή 2004, σ. I-6945, σκέψη 70).
- 74 Κατά πάγια νομολογία, τη δυνατότητα να προβάλλουν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έχουν όλοι οι επιχειρηματίες στους οποίους ένα

κοινοτικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες. Εντούτοις, όταν ένας προνοητικός και ενημερωμένος επιχειρηματίας είναι σε θέση να προβλέψει τη λήψη κοινοτικού μέτρου ικανού να βλάψει τα συμφέροντά του, δεν μπορεί να επικαλεστεί την αρχή αυτή μετά τη λήψη ενός τέτοιου μέτρου (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσες αποφάσεις Atlanta κατά Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σκέψη 52, και Di Leonardo και Dilexport, σκέψη 70).

- 75 Εν προκειμένω, τα κοινοτικά όργανα δεν έλαβαν κανένα μέτρο ούτε υιοθέτησαν συμπεριφορά βάσει της οποίας θα μπορούσε να προβλεφθεί η διατήρηση της νομοθετικής καταστάσεως που ίσχυε κατά τα έτη 1989 και 1990, υπό το καθεστώς της οποίας συνήφθησαν οι διεθνείς συμβάσεις της SEP.
- 76 Ειδικότερα, καίτοι με την απόφασή του της 23ης Οκτωβρίου 1997, C-157/94, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 1997, σ. I-5699), το Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της Επιτροπής περί διαπιστώσεως, υπό το κράτος της νομοθεσίας που ίσχυε πριν τεθεί σε εφαρμογή η οδηγία, παραβάσεως του άρθρου 37 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 31 ΕΚ) εκ μέρους της ολλανδικής νομοθεσίας, ειδικότερα του ΕW 1989, η οποία παραχωρούσε στη SEP αποκλειστικά δικαιώματα εισαγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, εντούτοις η απόφασή του αυτή δεν σήμαινε διασφάλιση του νομοθετικού status quo σε κοινοτικό επίπεδο.
- 77 Εξάλλου, η οδηγία συνιστά απλώς το δεύτερο στάδιο μιας προαναγγελθείσας διαδικασίας απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, πρώτο στάδιο της οποίας απετέλεσε η οδηγία 90/547/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1990, για τη διαμετακόμιση ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των μεγάλων δικτύων (ΕΕ L 313, σ. 30). Κατά την πρώτη αιτιολογική σκέψη αυτής της οδηγίας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στις διαδοχικές συνεδριάσεις του, διαπίστωσε την ανάγκη να δημιουργηθεί ενιαία εσωτερική αγορά στον τομέα της ενέργειας. Επίσης, στην

ανακοίνωσή της τη σχετική με τη διεύρυνση της ενδοκοινοτικής εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας: ουσιάδες στοιχείο για την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, της 29ης Σεπτεμβρίου 1989 [COM(89) 336 τελικό], με την οποία συνόδευσε το σχέδιο της οδηγίας 90/547, η Επιτροπή εξέτασε το ενδεχόμενο να τεθούν στη διάθεση τρίτων τα δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας που αποτελούσαν εθνικά ή περιφερειακά μονοπώλια και υπογράμμισε ότι θεωρεί αναγκαία την κατάργηση των μονοπωλίων εισαγωγής ή εξαγωγής (βλ. σημεία 2 και 52 της εν λόγω ανακοινώσεως).

- 78 Συνεπώς, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι τα κοινοτικά όργανα δημιούργησαν στη SEP βάσιμες προσδοκίες για τη διατήρηση του μονοπωλίου εισαγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στις Κάτω Χώρες ή για την παροχή προνομακτού δικαιώματος χρησιμοποίησεως του δικτύου διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας μέχρι τη λήξη των διασυνοριακών συμβάσεων που είχαν συναφθεί.
- 79 Βεβαίως, οι ολλανδικές δημόσιες αρχές θέσπισαν εθνικό νομοθετικό πλαίσιο εντός του οποίου η SEP συνήψε διεθνείς συμβάσεις προς εκπλήρωση της αποστολής γενικού οικονομικού συμφέροντος που της είχε ανατεθεί και η οποία συνίστατο στη διασφάλιση της αξιόπιστης και αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε τιμές κατά το δυνατόν χαμηλότερες και δικαιολογημένες έναντι του κοινωνικού συνόλου. Εντούτοις, δεν μπορεί κράτος μέλος να δεσμεύει την Κοινότητα ώστε να μη μπορεί αυτή να επιδιώξει ή να συνεχίσει την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.
- 80 Όσον αφορά την αρχή της ασφάλειας δικαίου, αυτή επιβάλλει κανονιστική ρύθμιση έχουσα δυσμενείς συνέπειες έναντι των ιδιωτών να είναι σαφής και επακριβής, η δε εφαρμογή της να μπορεί να προβλεφθεί από τους πολίτες (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1987, 325/85, Ιρλανδία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 5041· της 13ης Φεβρουαρίου 1996, C-143/93, Van Es Douane Agenten, Συλλογή 1996, σ. I-431, σκέψη 27, και της 15ης Φεβρουαρίου 1996, C-63/93, Duff κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-569, σκέψη 20).

- 81 Όπως έχει επανειλημμένως αποφανθεί το Δικαστήριο, δεν δικαιολογείται η εμπιστοσύνη ότι ουδόλως θα τροποποιηθεί η νομοθεσία, αλλά μόνον ότι μπορεί να αμφισβητηθεί ο τρόπος εφαρμογής μιας τέτοιας τροποποίησης (βλ., όσον αφορά νομοθετική τροποποίηση καταργούσα το δικαίωμα εκπτώσεως του φόρου προστιθέμενης αξίας για ορισμένες δαπάνες σχετικές με τη μίσθωση ακινήτων, απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, C-487/01 και C-7/02, Gemeente Leusden και Holin Groep, Συλλογή 2004, σ. I-5368, σκέψη 81). Ομοίως, η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν συνεπάγεται απουσία νομοθετικής τροποποίησης, αλλά μάλλον ότι ο νομοθέτης λαμβάνει υπόψη την ειδική κατάσταση των επιχειρηματιών και προβλέπει, ενδεχομένως, προσαρμογές κατά την εφαρμογή των νέων νομικών κανόνων.
- 82 Επιβάλλεται σχετικώς να υπογραμμισθεί ότι η οδηγία περιλαμβάνει διατάξεις που καθιστούν δυνατόν να λαμβάνονται υπόψη ειδικές καταστάσεις επιχειρήσεων όπως η SEP, στο πλαίσιο απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ιδίως με το άρθρο 24 αυτής, η οδηγία παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να ζητούν παρέκκλιση από τις διατάξεις των άρθρων 7, παράγραφος 5, και 16, όσον αφορά τις δεσμεύσεις ή τις εγγυήσεις εκμεταλλεύσεως που παρασχέθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας. Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, όμως, δεν έκανε χρήση αυτής της δυνατότητας (βλ. απόφαση 1999/796, σημείο 44).
- 83 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η οδηγία δεν περιλαμβάνει υποχρέωση καταγγελίας συμβάσεων όπως οι διεθνείς συμβάσεις της SEP. Εντούτοις, η κατάσταση αυτή δεν επιτρέπει παρέκκλιση από τους κανόνες της οδηγίας με το αιτιολογικό ότι η παρέκκλιση αυτή είναι αναγκαία προς εκτέλεση τέτοιων συμβάσεων. Εξάλλου, η καταγγελία αυτών των συμβάσεων θα αποτελούσε απλώς έμμεση και ενδεχόμενη συνέπεια αυτής της οδηγίας. Επίσης, η οδηγία δεν εμποδίζει επιχείρηση όπως η SEP (επονομασθείσα από το 2001 ΝΕΑ) να πωλεί, εκτός Κάτω Χωρών, ηλεκτρική ενέργεια την οποία δεσμεύθηκε να αγοράσει με τις διεθνείς συμβάσεις της.
- 84 Η ΝΕΑ επικαλείται, επίσης, τον κανονισμό (ΕΚ) 1228/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους όρους

πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ L 176, σ. 1), ιδίως το σημείο 2 υπό τον τίτλο «Κατάσταση των μακροχρονίων συμβάσεων» του παραρτήματος του εν λόγω κανονισμού, κατά το οποίο «Για τρέχουσες μακροπρόθεσμες συμβάσεις, δεν ισχύουν δικαιώματα προτίμησης κατά την ανανέωσή τους». Κατά τη ΝΕΑ, από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι οι συμβάσεις που συνήφθησαν πριν τεθεί σε ισχύ ο εν λόγω κανονισμός πρέπει να τηρηθούν.

85 Το επιχείρημα αυτό δεν μεταβάλλει τη μέχρι τούδε διαμορφωθείσα εκτίμηση. Πράγματι, η διάταξη αυτή, η οποία δεν είχε τεθεί σε ισχύ κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, είναι απολύτως συνεπής με την ερμηνεία των άρθρων 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας, που δόθηκε στις σκέψεις 56 έως 63 της παρούσας αποφάσεως, και, κατά συνέπεια, δεν την ανατρέπει. Απλώς, επιβεβαιώνει, εν προκειμένω, ότι παρεκκλίσεις από τις διατάξεις αυτών των άρθρων που ενδεχομένως εγκρίθηκαν δυνάμει του άρθρου 24 της οδηγίας δεν επιτρέπεται να βαίνουν πέραν της διάρκειας των δεσμεύσεων που είχαν αναληφθεί με συμβάσεις συναφθείσες πριν από την έναρξη ισχύος της εν λόγω οδηγίας.

86 Οι σκέψεις αυτές δεν προδικάζουν την απάντηση στο ερώτημα αν και κατά πόσον επιχείρηση όπως η ΝΕΑ έχει τη δυνατότητα, με βάση την εθνική νομοθεσία, να προβάλλει αξίωση για αποκατάσταση ζημίας την οποία, ενδεχομένως, υπέστη από την επιλογή των ολλανδικών αρχών να μη ζητήσουν παρέκκλιση δυνάμει του άρθρου 24 της οδηγίας σχετικά με τα επίμαχα μέτρα.

87 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι περιστάσεις όπως αυτές που επικαλέστηκαν οι διάδικοι της κύριας δίκης και οι ενδιαφερόμενοι που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο δεν καθιστούν δυνατή τη λυσιτελή προβολή των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου.

88 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα επιβάλλεται να δοθεί η απάντηση ότι:

- τα άρθρα 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας δεν περιορίζονται στους τεχνικούς κανόνες, αλλά έχουν την έννοια ότι εφαρμόζονται επί όλων των περιπτώσεων δυσμενούς διακρίσεως·

- τα ανωτέρω άρθρα αποκλείουν εθνικά μέτρα που παρέχουν σε επιχείρηση κατά προτεραιότητα ικανότητα διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, είτε τα μέτρα αυτά λαμβάνονται από τον διαχειριστή δικτύου είτε από τον ελεγκτή της διαχειρίσεως του δικτύου ή τον νομοθέτη, εφόσον η λήψη τέτοιων μέτρων δεν επιτράπη στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 24 της οδηγίας διαδικασίας.

Επί του πρώτου ερωτήματος

89 Με το πρώτο του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, ουσιαστικώς, αν το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ έχει την έννοια ότι δικαιολογεί τη λήψη μέτρων όπως τα αμφισβητούμενα στο πλαίσιο της κύριας δίκης.

90 Έχοντας υπόψη την απάντηση που δόθηκε στο δεύτερο ερώτημα, παρέλκει απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 91 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Τα άρθρα 7, παράγραφος 5, και 16 της οδηγίας 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, δεν περιορίζονται στους τεχνικούς κανόνες, αλλά έχουν την έννοια ότι εφαρμόζονται επί όλων των περιπτώσεων δυσμενούς διακρίσεως.

- 2) Τα ανωτέρω άρθρα αποκλείουν εθνικά μέτρα που παρέχουν σε επιχείρηση κατά προτεραιότητα ικανότητα διασυνοριακής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, είτε τα μέτρα αυτά λαμβάνονται από τον διαχειριστή δικτύου είτε από τον ελεγκτή της διαχείρισεως του δικτύου ή τον νομοθέτη, εφόσον η λήψη τέτοιων μέτρων δεν επετράπη στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 24 της οδηγίας διαδικασίας.

(υπογραφές).